

00.07. 20. [in Ukrainian].

12. Kucheriavenko, M.P. (Ed.) (2010). Podatkove pravo Ukrainy. [Tax law of Ukraine]. Navchalnyi posibnyk. 256. [in Ukrainian].

13. Riezniuk, O.M., Solonar, A.V. (2015). Podatkove pravo Ukrainy (u skhemakh i tablytsiakh). [Tax law of Ukraine (in diagrams and tables)]. Navchalnyi posibnyk. 124. [in Ukrainian].

14. Sanzharuk, T.O. (2003). Poniattia «subiekt prava» i «subiekt pravovidnosyn»: pytannia rozmezhuvannia. [The concepts of "subject of law" and "subject of legal relations": a question of distinction]. Aktualni problemy derzhavy i prava. Vyp. 21. 91-95. [in Ukrainian].

15. Podatkovyi kodeks Ukrainy. (2010, December 2). [Tax Code of Ukraine]. Zakon Ukrainy №2755-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755> [in Ukrainian].

16. Kovaliv, M.V. (Ed). Administrativno-pravovyi zakhyst prav platnykiv podatkiv. [Administrative and legal protection of taxpayers rights]. Navch. posibn. 240. Retrieved from: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/38671/admin%20pravovyi%20zakhyst%20prav.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 12.11.2025

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-105-111

Корнійченко Олексій Олексійович,

аспірант кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

okorniichenko@cuspu.edu.ua

ORCID ID: 0009-0009-3497-4966

Соболь Євген Юрійович,

доктор юридичних наук, професор,

ректор Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

81sobol@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0804-8354

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС, АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ, КОМПЕТЕНЦІЯ: ДЕМАРКАЦІЯ ПОНЯТЬ

Статтю присвячено проблематиці співвідношення понять «адміністративно-правовий статус», «адміністративна правосуб'єктність», «компетенція». Шляхом почергового розгляду означених понять з'ясовано, що вони належать до переліку базових категорій сучасного адміністративного права та мають лексико-функціональну самостійність. Відзначено, що у залежності від предметного контексту ці поняття можуть бути взаємопов'язаними, але не рівнозначними (тотожними).

Констатовано, що у цілому правовий статус призначений для того, щоб надати повне та реальне уявлення про певного суб'єкта (об'єкта) і його місце (фактичне правове становище) у відповідній системі. У зв'язку з цим його структурно-змістовне наповнення має бути умовно представлене певними комплексними характеристиками (блоками), які є релевантними для суб'єкта (об'єкта), правовий статус якого аналізується. При цьому визначено, що адміністративно-правовий статус окреслює правове становище суб'єкта (об'єкта) не загалом, а виключно крізь призму сутнісних характеристик, встановлених нормами адміністративного права, та відносно інших суб'єктів (об'єктів) адміністративного права.

Закцентовано, що адміністративна правосуб'єктність стосується лише потенційної здатності суб'єкта адміністративного права мати певні права і виконувати обов'язки, тому вона *a priori* не може бути рівнозначною адміністративно-правовому статусу або визначена як його складова частина. Зроблено висновок про доцільність її сприйняття як передумови й основи адміністративно-правового статусу.

Визначено, що у рамках адміністративно-правової науки компетенція позначає обсяг адміністративних повноважень, закріплених за певними суб'єктами відповідно до покладених на них завдань і функцій. Зазначено, що до таких суб'єктів належать органи публічного адміністрування (у тому числі суб'єкти делегованих повноважень), відповідні посадові і службові особи, а також адміністрації (органи внутрішньовідомчого управління) підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності. Зроблено висновок, що компетенція є складовою (комплексною характеристикою) адміністративно-правового статусу суб'єктів, наділених адміністративними повноваженнями.

Ключові слова: правовий статус, адміністративно-правовий статус, адміністративна правосуб'єктність, компетенція

Korniichenko O., Sobol Ye. ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS, ADMINISTRATIVE LEGAL PERSONALITY, COMPETENCE: DEMARCATION OF CONCEPTS

The paper is devoted to the issue of the correlation between the concepts of "administrative and legal status", "administrative

legal personality”, and “competence”. Through a sequential examination of these concepts, it has been established that they belong to the set of fundamental categories of modern administrative law and possess lexical and functional independence. It is noted that, depending on the substantive context, these concepts may be interrelated, yet they are not equivalent or identical.

It is stated that legal status is intended to provide a complete and accurate understanding of a particular subject (or object) and its place (actual legal position) within the respective system. Accordingly, its structural and substantive content should be conventionally represented by certain comprehensive characteristics (blocks) that are relevant to the subject (or object) whose legal status is being analysed. At the same time, it is determined that the administrative and legal status defines the legal position of a subject (or object) not in general, but exclusively through the prism of the essential characteristics established by the norms of administrative law and in relation to other subjects (or objects) of administrative law.

It is emphasised that administrative legal personality concerns only the potential capacity of a subject of administrative law to possess certain rights and to perform duties; therefore, a priori, it cannot be regarded as equivalent to administrative and legal status or defined as its constituent element. It is concluded that it should rather be perceived as the prerequisite and foundation of administrative and legal status.

It is determined that within the framework of administrative and legal science, competence is defined as the scope of administrative powers vested in particular subjects in accordance with the tasks and functions assigned to them. It is noted that such subjects include public administration bodies (including entities vested with delegated powers), relevant officials and officers servants, as well as the administrations (internal management bodies) of enterprises, institutions, and organisations regardless of their form of ownership. It is concluded that competence constitutes an element (a complex characteristic) of the administrative and legal status of subjects vested with administrative powers.

Keywords: legal status, administrative and legal status, administrative legal personality, competence.

Постановка проблеми. Державні політико-правові процеси щодо формування прогресивної системи публічного управління відповідно до європейських правових стандартів і реалізація адміністративної реформи в Україні обумовлюють об’єктивну потребу у якісному науково-теоретичному підґрунті. У цьому контексті одним із першочергових завдань адміністративно-правової науки є вироблення понятійно-категоріального апарату, структурні одиниці якого повинні мати чіткі визначення та несуперечливо корелювати між собою. Натомість предметом цього дослідження обрано поняття, які останнім критеріям не відповідають. У науково-практичній площині «адміністративно-правовий статус», «адміністративна правосуб’єктність», «компетенція» часто використовуються як рівнозначні, хоча вони мають різну правову природу та призначення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загалом проблематика адміністративно-правового статусу, адміністративної правосуб’єктності, компетенції має безпосереднє відношення до загально-теоретичних основ адміністративно-правової науки. У зв’язку з цим питання, що охоплюються зазначеною проблематикою, неодноразово ставали предметом наукових розвідок багатьох учених-адміністративістів. Зокрема, В. Авер’янова, Н. Армаш, О. Бандурки, В. Безвенка, Ю. Битяка, В. Галуцька, М. Горбач, В. Гриценка, О. Джафарової, Є. Додіної, О. Дрозда, Т. Коломосьць, В. Колпакова, В. Комзюка, А. Куліша, П. Лютікова, А. Манжули, Р. Мельника, О. Миколенка, С. Петкова, С. Попової, С. Стеценка, В. Терещука, С. Шатрави. Водночас, не применшуючи здобутків зазначених учених, маємо констатувати, що питання, пов’язані з розумінням сутності адміністративно-правового статусу, адміністративної правосуб’єктності, компетенції і співвідношення цих понять між собою, наразі залишаються дискусійними та, відповідно, потребують додаткового науково-обґрунтованого осмислення.

Мета статті – провести аналіз понять «адміністративно-правовий статус», «адміністративна правосуб’єктність», «компетенція», конкретизувати їх дефінітивну характеристику та, як наслідок, здійснити відповідне категоріальне розмежування (демаркацію).

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля досягнення мети цього дослідження вважаємо за потрібне провести розгляд понять «адміністративно-правовий статус», «адміністративна правосуб’єктність» та «компетенція» по чергово.

1. Адміністративно-правовий статус.

Поняття «адміністративно-правовий статус» є однією із базових категорій адміністративного права, на кшталт, категорій «адміністративно-правова норма», «адміністративні правовідносини», «суб’єкт адміністративного права» та ін. При цьому поняття «адміністративно-правова норма», «адміністративні правовідносини» і «суб’єкт адміністративного права» мають усталене, загальновизнане та чітке змістове наповнення, тоді як поняття «адміністративно-правовий статус» – ні [15, с. 67].

У зв’язку з тим, що поняття «адміністративно-правовий статус» позбавлене дефінітивної визначеності, у науковій площині зустрічаються його різноманітні інтерпретації, детерміновані суб’єктивними поглядами авторів. Водночас, звертаючись до результатів нашого попереднього дослідження [11], видається за можливе зазначити наступне:

1) правовий статус – це загальна юридична категорія (концепт), що у цілому позначає фактичне становище суб’єкта (об’єкта) права, обумовлене його сутнісними ознаками, визначеними та/або встановленими нормами права, відносно інших суб’єктів (об’єктів) права. Щодо адміністративно-правового статусу поняття «правовий статус» є родовим;

2) адміністративно-правовий статус – це похідна галузева категорія (правовий субстатус), що окреслює правове становище певного суб’єкта виключно крізь призму сутнісних ознак, закріплених (встановлених) нормами адміністративного права, та відносно інших суб’єктів адміністративного права;

3) адміністративно-правовий статус усталено розглядається у контексті суб’єктів адміністративного

права. Проте, на наше переконання, адміністративно-правовий статус, як і правовий статус, є загальною (універсальною) категорією, а тому має застосовуватися і до відповідних суб'єктів, і до відповідних об'єктів. Зокрема, останнє може бути доцільним при розгляді об'єктів, що складають поняття «публічне майно»;

4) серед представників адміністративно-правової науки превалює розуміння адміністративно-правового статусу як комплексу певних елементів (компонентів, блоків), головними з яких є права й обов'язки (повноваження), закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права. На нашу думку, таке розуміння, навіть попри його розповсюдженість, є некоректним, адже не передає сутності адміністративно-правового статусу, а лише характеризує його структуру;

5) структура – суттєва характеристика адміністративно-правового статусу, однак нею він не вичерпується. Водночас прикметним є те, що в питаннях елементів (компонентів, блоків), які її формують, вченими-адміністративістами однотайності не досягнуто. Окрім цього, актуальною залишається тенденція, коли науковці, переслідуючи власні дослідницькі цілі, намагаються обґрунтувати релевантність конкретного набору структурних елементів адміністративно-правового статусу. При цьому особливою оригінальністю такий набір може і не вирізнятися.

З огляду на вищевказане, погоджуємося з поглядами О.І. Миколенка й О.М. Миколенко, що задля утвердження адміністративно-правового статусу у якості базової категорії адміністративного права, необхідно зрозуміти, що адміністративно-правовий статус це не про перерахування елементів, які входять до його структури, як це робиться в більшості наукових джерел, а насамперед про стан особи, який розкриває специфіку її положення в суспільстві (матеріальний правовий статус), особливості її участі в адміністративних правовідносинах [15, с. 67-68].

Поряд з цим слід відзначити, що, попри різноманітність підходів, перелік основних елементів (компонентів, блоків), які визначаються дослідниками при характеристиці структури адміністративно-правового статусу сутнісно подібних суб'єктів, зазвичай є доволі схожим. Суттєві ж відмінності здебільшого обумовлюються окремими специфічними чи факультативними властивостями відповідного суб'єкта.

Так, Є. Додіна (2001 р.) в адміністративно-правовому статусі громадських організацій як колективних суб'єктів виділила три блоки: а) цільовий (включає цілі, завдання); б) структурно-організаційний (стосується порядку створення, легалізації, реорганізації, ліквідації; встановлення і змінювання організаційних структур); в) компетенційний (складається із сукупності повноважень) [6, с. 52-53]. Р. Мельник і В. Бевзенко (2014 р.) визначили, що правовий статус суб'єкта публічної адміністрації може бути представлений трьома компонентами: 1) цільовим (мета, завдання діяльності суб'єкта публічної адміністрації); 2) організаційно-структурним (сукупність внутрішніх складових суб'єкта публічної адміністрації); 3) компетенцією (функції, адміністративні повноваження, відповідальність) [14, с. 175]. С. Ківалов і Л. Біла-Тіунова (2023 р.) адміністративно-правовий статус суб'єкта владних повноважень структурували на три блоки: 1) цільовий (мета, завдання, функціональне призначення); 2) структурно-організаційний (порядок формування, структура суб'єкта, схема організаційного підпорядкування та інше); 3) компетенційний (повноваження, предмет відання, функції) [8, с. 161].

На противагу вищевказаному, значна кількість вчених, визначаючи елементи певного адміністративно-правового статусу, вдається до їх звичайного перерахування. Зокрема, В. Малиновський (2003 р.) до основних елементів правового статусу органів виконавчої влади відніс завдання (функції) та цілі, компетенцію, відповідальність, порядок формування і процедури діяльності цих органів [13, с. 498]. В. Комзюк (2014 р.) структуру адміністративно-правового статусу митних органів розкрив як сукупність взаємопов'язаних елементів, серед яких: правова основа діяльності, функціонально-організаційна структура, мета, принципи та завдання, форми і методи діяльності, компетенція та повноваження, сукупність адміністративних прав і обов'язків, відповідальність та гарантії діяльності [9, с. 67-68]. О. Джафарова та Н. Грідіна (2024 р.) визначили, що адміністративно-правовий статус Державної служби зайнятості України є складною юридичною конструкцією, яка містить різні за обсягом складові, головною серед яких є компетенція, що доповнюється відповідальністю, завданнями, функціями, організацією (структурою) та порядком діяльності (форми, методи діяльності, порядки створення і припинення діяльності) [5, с. 582].

Разом з цим, з огляду на проблематику дослідження, маємо зазначити про наявність наукового підходу, що передбачає віднесення до основних елементів адміністративно-правового статусу й адміністративної правосуб'єктності. Серед прихильників цього підходу П. Лютіков [12, с. 190], О. Гумін та Є. Пряхін [4, с. 36], В. Терещук [18, с. 61-62].

Не вдаючись до комплексного аналізу наведених авторських розумінь, відзначимо лише те, що має суттєве значення для нашого дослідження:

1) компетенція відповідними дослідниками з адміністративно-правовим статусом не отожднюється, а розглядається як його базова складова. Водночас у розуміннях самого поняття прослідковуються деякі відмінності, насамперед у включенні до змісту компетенції, окрім повноважень, додаткових категорій (предмету відання, функцій тощо). Останнє, на нашу думку, є спірним, а тому буде проаналізовано далі при розгляді поняття «компетенція»;

2) адміністративна правосуб'єктність безумовно пов'язана з адміністративно-правовим статусом, однак убачається, що її природа до рамок одного з елементів цього статусу не зводиться.

II. Адміністративна правосуб'єктність.

Адміністративна правосуб'єктність, як і адміністративно-правовий статус, належить до базових категорій сучасного адміністративного права. Р. Труба підкреслює, що це поняття в силу його теоретичного характеру не закріплене на нормативно-правовому рівні (хоча й має безпосереднє практичне значення), однак детально розкриті на науковому рівні [19, с. 531].

У загальній теорії права правосуб'єктність традиційно пов'язують зі здатністю особи бути суб'єктом права. Відзначається, що завдяки правосуб'єктності особа як суб'єкт права узагалі здатна бути учасником правовідносин. Тож правосуб'єктність є своєрідним правом на право. Вона має певну структуру (склад), що включає правоздатність (здатність суб'єкта права мати права й обов'язки) та дієздатність (здатність суб'єкта права своїми діями набувати для себе права й обов'язки, самостійно їх здійснювати та виконувати). Іноді у складі правосуб'єктності виокремлюють деліктоздатність (здатність особи нести юридичну відповідальність за скоєні правопорушення), проте вона не має самостійного значення і повинна розглядатись як один з аспектів дієздатності [7, с. 228-229]. Серед іншого варто вказати, що у площині юридичної науки розрізняють загальну, галузеву і спеціальну правосуб'єктності.

Прикладом галузевої правосуб'єктності є адміністративна правосуб'єктність, усталене розуміння якої, згідно з поглядами авторитетних учених-адміністративістів, зводиться до здатності суб'єкта мати та реалізовувати (здійснювати) права, а також виконувати обов'язки, що встановлені нормами адміністративного права [17, с. 89-90; 2, с. 186-187]. Вона, як і загальна правосуб'єктність, має дуальну структуру, тобто складається з:

- адміністративної правоздатності (здатності суб'єкта мати права й обов'язки, передбачені нормами адміністративного права), що виникає з моменту появи суб'єкта; та

- адміністративної дієздатності (здатності суб'єкта вольовими й усвідомлюваними діями (безпосередньо, через представника) реалізовувати надані йому права і виконувати покладені на нього обов'язки у сфері адміністративно-правового регулювання), частиною якої визнається адміністративна деліктоздатність (здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за порушення адміністративно-правових норм).

Зважаючи на усталене розуміння адміністративної правосуб'єктності, деякими дослідниками цілком обґрунтовано звертається увага на хибність наукових підходів, які передбачають отождествлення цієї категорії з адміністративно-правовим статусом або сприйняття її як складової частини цього статусу. У цьому контексті, зокрема, С. Стеценко вказує, що якщо адміністративна правосуб'єктність – це здатність суб'єкта мати і реалізовувати права та виконувати обов'язки, то адміністративно-правовий статус – це вже реально існуючі права й обов'язки. Адміністративна правосуб'єктність, на думку вченого, лежить в основі адміністративно-правового статусу [17, с. 90]. В. Авер'янов і В. Колпаков відзначають, що коли йдеться про потенційну здатність суб'єкта адміністративного права мати певні права і виконувати обов'язки, акцентується увага на його адміністративній правосуб'єктності, а коли – про наявні у того самого суб'єкта права і обов'язки, мається на увазі його адміністративно-правовий статус [2, с. 188]. Подібні погляди мають О.І. Миколенко та О.М. Миколенко, які зазначають, що адміністративно-правовий статус не є правосуб'єктністю, адже правосуб'єктність – це гіпотетична можливість особи мати і реалізовувати певний адміністративно-правовий статус, тоді як адміністративно-правовий статус – це вже реально існуючий набір прав, обов'язків, повноважень тощо, закріплених законодавством за конкретною особою [15, с. 68]. Р. Труба, беручи до уваги доктринальні підходи тлумачення адміністративної правосуб'єктності, констатує, що ця правова конструкція є визначальною основою адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації. Разом з цим він наголошує, що правосуб'єктність не є синонімом правового статусу чи його частиною [19, с. 531]. М. Горбач вважає, що саму по собі правосуб'єктність не можна відносити до елементів адміністративно-правового статусу, адже вона є його підґрунтям (передумовою) і аж ніяк не складовою [3, с. 31]. Ми приєднуємося до резонних думок дослідників та, у свою чергу, також вважаємо, що при співвідношенні цих двох понять адміністративну правосуб'єктність доцільно сприймати як самостійну категорію, яка є передумовою й основою адміністративно-правового статусу.

III. Компетенція.

На відміну від адміністративно-правового статусу й адміністративної правосуб'єктності, компетенція є міжгалузевою та міждисциплінарною категорією. У зв'язку з цим у науковій літературі зустрічається значна кількість підходів щодо її трактування.

Відповідно до довідникових джерел, компетенція (лат. *competentia*, від *compeo* – взаємно прагну; відповідаю, підходжу) – це коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи; коло питань, в яких ця особа має певні повноваження, знання, досвід [16, с. 282]. Тож цілком закономірно, що у рамках адміністративно-правової науки компетенція неодмінно пов'язується з колом повноважень релевантних суб'єктів, насамперед органів публічного адміністрування та їх посадових осіб. При цьому позитивним аспектом є те, що дефінітивна характеристика цього поняття має нормативне закріплення.

Так, Концепцією адміністративної реформи в Україні встановлюється, що для визначення певного обсягу повноважень, закріпленого за кожним органом виконавчої влади відповідно до покладених на нього завдань і функцій, застосовується поняття «компетенція». Поряд з цим поняття «повноваження» трактується як закріплені за органом виконавчої влади права й обов'язки (у тому числі обов'язки нести відповідальність за наслідки виконання повноважень – так звані «юрисдикційні» обов'язки) [10]. Водночас, зважаючи на сучасну

доктрину адміністративного права, вбачається, що компетенція є атрибутом не лише органів виконавчої влади, а всіх суб'єктів, наділених певним обсягом саме адміністративних повноважень. До таких суб'єктів належать органи публічного адміністрування (у тому числі суб'єкти делегованих повноважень), відповідні посадові і службові особи, а також адміністрації (органи внутрішньовідомчого управління) підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності.

Інший суттєвий аспект полягає у тому, що визначення, передбачене Концепцією адміністративної реформи в Україні, характеризує компетенцію як сукупність повноважень, тобто доволі вузько. Тому у науково-правовій площині зустрічаються позиції, згідно з якими компетенція тлумачиться більш широко. Як приклад, попередньо зазначалося, що іноді дослідники [14, с. 175; 8, с. 161] до її змісту, окрім повноважень, включають додаткові категорії, зокрема предмет відання та функції. Компетенція у наведених випадках розглядається як базова складова адміністративно-правового статусу. Також її визначають і як самостійну категорію, що представлена метою, завданнями, предметом відання й обсягом повноважень [1, с. 129]. Тенденція щодо розширеного трактування компетенції, на нашу думку, є негативною, адже обумовлює невиправдані дискусії стосовно поняття, яке фактично є уніфікованим. Водночас це дає хибні підстави для сприйняття компетенції та адміністративно-правового статусу як рівнозначних категорій.

Зокрема, В. Комзюк у своєму дисертаційному дослідженні звертає увагу, що у юридичній літературі термін «правовий статус» вживається переважно щодо таких категорій як «людина», «громадянин», «іноземець», «особа без громадянства», «державний службовець», а відносно юридичних осіб (у тому числі органів влади) використовується термін «компетенція». Зі свого боку вчений вважає, що при характеристиці юридичної особи чи державного органу доцільним є вжиття терміна «компетенція» і не виключає використання словосполучення «правовий статус» як синоніму «компетенції» [9, с. 61-62]. У свою чергу ми дотримуємося позиції, що правовий статус є концептом (загальною юридичною категорією), яким охоплюється об'ємний за змістом набір комплексних характеристик (блоків), що в сукупності формують повне і реальне уявлення про певного суб'єкта та його місце (фактичне становище) у відповідній системі. Тому вбачаємо, що у контексті суб'єктів, наділених певними адміністративними повноваженнями, компетенція є однією з комплексних характеристик правового статусу й ототожнювати її з останнім – сутнісно невірно. Стосується означене й адміністративно-правового статусу. Разом з цим вважаємо, що трактування компетенції, передбачене Концепцією адміністративної реформи в Україні, є найбільш оптимальним (з урахуванням зроблених уточнень щодо кола суб'єктів, яким вона властива).

Таким чином, компетенція є відносно самостійною категорією та може розглядатися відокремлено за необхідності дослідження виключно повноважень певного суб'єкта у цілому.

Також принагідно відзначити, що компетенція не є обов'язковою характеристикою (блоком) адміністративно-правового статусу, адже цей статус притаманний усім суб'єктам адміністративного права, а компетенція лише тим, які володіють адміністративними повноваженнями. Тому до структури адміністративно-правового статусу, як приклад, громадянина України, входять права й обов'язки, які у контексті такого суб'єкта не є повноваженнями.

З огляду на вищевказане, влучною є думка про те, що адміністративно-правовий статус в залежності від суб'єкта адміністративного права та сфер адміністративно-правового регулювання може мати різне змістовно-структурне наповнення. Те, що є природним для фізичної особи, не спрацьовує при характеристиці статусу публічного службовця чи органу виконавчої влади. Тому необхідно диференційовано підходити до характеристик структурних елементів адміністративно-правового статусу, в залежності від того, про якого власне суб'єкта адміністративного права йде мова [15, с. 66, 71].

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал, можемо зробити наступні висновки:

1. Поняття «адміністративно-правовий статус», «адміністративна правосуб'єктність» та «компетенція» належать до переліку базових категорій сучасного адміністративного права, кожне з яких характеризується лексико-функціональною самостійністю. Вони мають власну дефінітивну характеристику, призначення та сферу застосування. Залежно від предметного контексту ці поняття можуть бути взаємопов'язаними, але не рівнозначними (тотожними).

2. Правовий статус за своєю природою є загальною юридичною категорією, призначення якої надати повне та реальне уявлення про певного суб'єкта (об'єкта) і його місце (фактичне правове становище) у відповідній системі. Тому цілком закономірно, що його структурно-змістовне наповнення має бути представлене певними комплексними характеристиками (блоками), які є релевантними для суб'єкта (об'єкта), правовий статус якого аналізується.

Адміністративно-правовий статус – похідна галузева категорія (правовий субстатус), якій властиві як вищевказані, так і власні специфічні ознаки. Він окреслює правове становище суб'єкта (об'єкта) не загалом, а виключно крізь призму сутнісних характеристик, встановлених нормами адміністративного права, та відносно інших суб'єктів (об'єктів) адміністративного права.

3. Адміністративна правосуб'єктність – це здатність суб'єкта мати та реалізовувати (здійснювати) права, а також виконувати обов'язки, що встановлені нормами адміністративного права. Вона має дуальну структуру, тобто складається з адміністративної правоздатності й адміністративної дієздатності, що додатково включає адміністративну деліктоздатність. Оскільки адміністративна правосуб'єктність стосується лише потенційної здатності суб'єкта адміністративного права мати певні права і виконувати обов'язки, вона *a priori*

не може бути рівнозначною адміністративно-правовому статусу або визначена як його складова частина. Натомість її доцільно сприймати як самостійну категорію, що слугує передумовою й основою адміністративно-правового статусу.

4. Компетенцію у рамках адміністративно-правової науки необхідно застосовувати як категорію, що позначає виключно обсяг адміністративних повноважень, закріплених за певними суб'єктами відповідно до покладених на них завдань і функцій. До таких суб'єктів належать органи публічного адміністрування (у тому числі суб'єкти делегованих повноважень), відповідні посадові і службові особи, а також адміністрації (органи внутрішньовідомчого управління) підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності.

Таким чином, у контексті суб'єктів, наділених адміністративними повноваженнями, компетенція виступатиме у якості комплексної характеристики (блоку) їх адміністративно-правового статусу. Водночас вона може розглядатися відокремлено за необхідності цільового дослідження повноважень певного суб'єкта у цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник: у 2 т.: Т. 1. Загальне адміністративне право / за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Одеса: Юридика, 2024. 622 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т.: Т. 1. Загальна частина / ред. кол.: В. Авер'янов (гол.) та ін. Київ: Юридична думка, 2007. 592 с.
3. Горбач М. Адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права: теорія і практика: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2017. 202 с.
4. Гумін О., Пряхін Є. Адміністративно-правовий статус особи: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 5. С. 32-37.
5. Джафарова О., Грідіна Н. Адміністративно-правовий статус Державної служби зайнятості. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 577-585.
6. Додіна Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2001. 175 с.
7. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
8. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: С. Ківалова, Л. Білої-Тіунової. Одеса: Фенікс, 2023. 792 с.
9. Комзюк В. Адміністративно-правовий статус митних органів України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2014. 444 с.
10. Концепція адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98>
11. Корнійченко О. Концепт «правовий статус»: загальнотеоретичний та адміністративно-правовий аспекти. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. № 17. С. 146-154. URL: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-17-146-154>.
12. Лютіков П. Юридичні особи як суб'єкти адміністративного права: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2013. 454 с.
13. Малиновський В. Державне управління: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ: Атіка, 2003. 576 с.
14. Мельник Р., Бевзенко В. Загальне адміністративне право: навчальний посібник; за заг. ред. Р. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
15. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Адміністративно-правовий статус як категорія адміністративного права. *Правова держава*. 2023. № 52. С. 65-73.
16. Словник іншомовних слів / уклад.: С. Морозов, Л. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
17. Стеценко С. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2007. 624 с.
18. Терещук В. Правовий статус суб'єктів публічної адміністрації: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2020. 269 с.
19. Труба Р. Поняття адміністративної правосуб'єктності органів виконавчої влади як суб'єктів забезпечення національної безпеки. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 531-534.

REFERENCES:

1. Halunko, V., & Felyk, V. (Eds.). (2024). *Administratyvne pravo ta administratyvnyi protses v umovakh voiennoho stanu v Ukraini: navchalnyi posibnyk [Administrative law and administrative proceedings under martial law in Ukraine: textbook]*. (Vols. 1). Odesa: Yurydyka [in Ukrainian].
2. Averyanov, V. (Eds.). (2007). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyy kurs: pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Academic course: textbook]*. (Vols. 1). Kyiv: Yurydychna dumka [in Ukrainian].
3. Horbach, M. (2017). *Administratyvno-pravovyi status subiektiv administratyvnoho prava: teoriia i praktyka [Administrative and legal status of subjects of administrative law: theory and practice]*. *Candidate's thesis*. Kyiv: Naukovo-doslidnyi instytut publichnoho prava [in Ukrainian].
4. Humin, O., & Pryakhin, Ye. (2014). *Administratyvno-pravovyy status osoby: ponyattya ta struktura [Administrative and legal status of a person: concept and structure]*. *Nashe pravo*, 5, 32-37 [in Ukrainian].

5. Dzhafarova, O., & Hridina N. Administratyvno-pravovyi status Derzhavnoi sluzhby zainiatsosti [Administrative and legal status of the State Employment Service]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 1 (31), 577-585 [in Ukrainian].
6. Dodina, Ye. (2001). Administratyvno-pravovyi status hromadskykh orhanizatsii v Ukraini [Administrative and legal status of public organisations in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Odesa: Odeska natsionalna yurydychna akademiia [in Ukrainian].
7. Kozyubra, M. (Eds.). (2015). *Zahalna teoriia prava: pidruchnyk [General theory of law: textbook]*. Kyiv: VAITE [in Ukrainian].
8. Kivalov, S., & Bila-Tiunova, L. (2023). *Zahalne administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk [General administrative law of Ukraine: textbook]*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
9. Komziuk, V. (2014). Administratyvno-pravovyi status mytnykh orhaniv Ukrainy [Administrative and legal status of customs authorities in Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
10. Kontseptsiiia administrativnoi reformy v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.07.1998 № 810/98 [Concept of Administrative Reform in Ukraine: Decree of the President of Ukraine of 22 July 1998 № 810/98]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98> [in Ukrainian].
11. Kornichenko, O. (2024). Kontsept «pravovyi status»: zahalnoteoretychnyi ta administratyvno-pravovyi aspekty [The concept of “legal status”: general theoretical, administrative and legal aspects]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pravo*, 17, 146-154. Retrieved from: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-17-146-154> [in Ukrainian].
12. Liutikov, P. (2013). Yurydychni osoby yak subiekty administrativnoho prava [Legal entities as subjects of administrative law]. *Doctor's thesis*. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
13. Malynovskyi V. (2003). *Derzhavne upravlinnia: navchalnyi posibnyk [Public administration: textbook]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
14. Melnyk, R., & Bevzenko, V. (Eds.). (2014). *Zahalne administratyvne pravo: navchalnyi posibnyk [General administrative law: textbook]*. Kyiv: Vaite [in Ukrainian].
15. Mykolenko, O.I., & Mykolenko, O.M. (2023). Administratyvno-pravovyy status yak katehoriya administrativnoho prava [Administrative and legal status as a category of administrative law]. *Pravova derzhava*, 52, 65-73 [in Ukrainian].
16. Morozov, S., & Shkaraputa, L. (Eds.). (2000). *Sloynyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
17. Stetsenko, S. (2007). *Administratyvne pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk [Administrative law of Ukraine: textbook]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
18. Tereshchuk, V. (2020). Pravovyi status subiektiv publichnoi administratsii [Legal status of public administration entities]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom [in Ukrainian].
19. Truba, R. (2024). Poniattia administrativnoi pravosubiektynosti orhaniv vykonavchoi vlady yak subiektiv zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [The concept of administrative legal personality of executive authorities as entities ensuring national security]. *Proceedings of the International Conference “Theoretical and practical problems of implementing legal norms”*. (pp. 531-534). Lviv-Torun: Liha-Pres [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.10.2025

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-111-116

Малютяк Владислав Володимирович,

аспірант кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

3433000@i.ua

ORCID ID: 0009-0003-6557-497X

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМО МАЙНО

У статті здійснено комплексний адміністративно-правовий аналіз організації та діяльності суб'єктів державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обов'язків в Україні. Обґрунтовано значення державної реєстрації як ключового елемента публічного адміністрування у сфері майнових відносин, що забезпечує юридичну визначеність права власності, стабільність цивільного обороту та належний рівень захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Розкрито та проаналізовано структуру системи державної реєстрації в умовах децентралізації владних